

ינואר 2009

דיווח לציבור על הדיונים המוניטריים בבנק ישראל לקבלת החלטת הריבית לחודש ינואר 2009

הדיונים התקיימו ב-28 וב-29 בדצמבר.

כללי

בתהליך קביעת הריבית החודשית על ידי הנגיד, מתקיימים בבנק ישראל שני דיונים – דיון בפורום רחב ודיון בפורום מצומצם.

בדיון בפורום הרחב מוצגים תנאי הרקע הכלכליים הרלוונטיים להחלטה. מוצגות ההתפתחויות במשק הישראלי - בצד הריאלי ובצד הפיננסי-מוניטרי, וההתפתחויות בכלכלה העולמית. דיון זה נערך בהשתתפות הנגיד, המשנה לנגיד, ראשי החטיבות הכלכליות בבנק (המחקר והשווקים) וכלכלנים מהחטיבות השונות המכניסים ומציגים את החומר לדיון. הנתונים, האמדנים וההערכות המופיעים במסמך זה הם אלו הקיימים במועד החלטת הריבית.

בדיון בפורום המצומצם מציגים מנהלי חטיבות המחקר והשווקים, ושלושה חברי הנהלה המשתתפים בדיון, את המלצותיהם לגבי החלטת הריבית ומתפתח דיון בדבר ההחלטה, ובסופו מתקבלת החלטת הנגיד.

א. מצב המשק

1. ההתפתחויות במשק – הצד הריאלי

הערכה כללית

אותותיו של המשבר העולמי ניכרים בהשפעתם על התמתנות קצב הצמיחה במשק. על פי האינדיקטורים השונים, ברביע הרביעי של 2008 חלה התמתנות נוספת בקצב הצמיחה ביחס לרביע הקודם וסביר כי הצמיחה ברביע האחרון של 2008 תהיה קרובה לאפס.

המדד המשולב למצב המשק

בחודש דצמבר פורסם כי המדד המשולב למצב המשק לחודש נובמבר ירד ב-0.4 אחוז, לאחר ירידה של 0.3 אחוז באוקטובר וירידה של 0.3 אחוז בספטמבר. הירידה במדד בחודשים האחרונים מבטאת את ההאטה בקצב הצמיחה, שהחלה ברביע השני של 2008.

מדד הייצור התעשייתי (מנוכה עונתיות) עלה בחודש אוקטובר ב-1.9 אחוזים, לאחר ירידה של 6.5 אחוזים בחודש ספטמבר. בשלושת החודשים האחרונים (ממוצע אוגוסט עד אוקטובר) ירד מדד הייצור התעשייתי ב-4.2 אחוזים לעומת ממוצע שלושת החודשים הקודמים (מאי עד יולי).

במדד הפדיון של ענפי המסחר והשירותים נרשמה בחודש אוקטובר ירידה של כ-2.2 אחוזים לעומת חודש ספטמבר (מנוכה עונתיות). בשלושת החודשים האחרונים (ממוצע אוגוסט עד אוקטובר) ירד מדד הפדיון של ענפי המסחר והשירותים ב-9.4 אחוזים לעומת ממוצע שלושת החודשים הקודמים (מאי עד יולי).

שוק העבודה

בחודש ספטמבר עלה השכר הנומינלי למשרת שכיר בסקטור העסקי ב-0.4 אחוז לעומת חודש אוגוסט. בשלושת החודשים יולי-ספטמבר (ממוצע) ירד השכר הנומינלי למשרת שכיר ב-3.7 אחוזים לעומת ממוצע שלושה חודשים קודמים (אפריל-יוני). בחודש ספטמבר עלה מספר משרות השכיר במשק (מנוכה עונתיות) ב-0.9 אחוז. בשלושת החודשים יולי-ספטמבר (ממוצע) עלה מספר משרות השכיר ב-1.3 אחוזים לעומת ממוצע שלושה חודשים קודמים (אפריל-יוני).

נתוני סקר החברות לרביע הרביעי של 2008

מדיווחי חלקיים של החברות המשתתפות בסקר החברות של בנק ישראל עולה כי ברביע הרביעי של 2008 ישנה האטה בקצב ההתרחבות של הפעילות העסקית יחסית לרביע הקודם. דיווחי החברות (מהרביע האחרון של 2008) לגבי הפעילות הכלכלית של המגזר העסקי דומים לאלו בתקופת ההאטה הכלכלית בשנים 2001 עד מחצית שנת 2003.

סחר חוץ

יצוא הסחורות (ללא יהלומים) עלה בחודש נובמבר בכ-3.8 אחוזים לעומת חודש אוקטובר (נתונים דולריים, מנוכה עונתיות). הערך הדולרי של יצוא זה (המושפע משינויים בערכו של הדולר לעומת המטבעות האחרים בעולם) ירד בשלושת החודשים האחרונים (ספטמבר-נובמבר) לעומת שלושה חודשים קודמים בכ-34 אחוזים (נתונים דולריים, מנוכה עונתיות, מונחים רבעוניים).

יבוא הסחורות (ללא אניות, מטוסים ויהלומים) ירד בחודש נובמבר ב-0.1 אחוז לעומת חודש אוקטובר (נתונים דולריים, מנוכה עונתיות), כאשר בשלושת החודשים האחרונים (ספטמבר-נובמבר) ירד יבוא זה בכ-6.5 אחוזים (לעומת שלושה חודשים קודמים, נתונים דולריים, מנוכה עונתיות, בשיעור רבעוני).

2. נתוני התקציב

על סמך ההתפתחויות בחודשים ינואר עד נובמבר, הגרעון הכולל של הממשלה היה צפוי להסתכם בסביבות יעד הגרעון של 1.6 אחוזים שקבעה הממשלה לשנת 2008. ההערכות מגלמות ירידה בהכנסות ממיסים יחסית לתוואי העונתי התואם את התקציב.

3. ההתפתחויות במשק – הצד הנומינלי

האינפלציה

מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.6 אחוז בחודש נובמבר 2008. מתחילת השנה עלה מדד המחירים לצרכן ב-3.9 אחוזים. במהלך שנים עשר החודשים האחרונים עלה מדד המחירים לצרכן ב-4.5 אחוזים. מדד המחירים ללא מזון ואנרגיה ופירות וירקות ירד ב-0.3 אחוז בחודש נובמבר. בשנים עשר החודשים האחרונים עלה מדד זה ב-1.8 אחוזים.

הציפיות והתחזיות לאינפלציה ולריבית בנק ישראל

הציפיות לאינפלציה לשנה קדימה הנגזרות משוק ההון, ה- break-even inflation, ירדו מרמה ממוצעת של מינוס 0.15 אחוזים בחודש נובמבר, לרמה ממוצעת של מינוס 0.89 אחוזים בחודש דצמבר. יש לציין שבמקרה זה הציפיות הנגזרות משוק ההון ככל הנראה אינן מבטאות את הציפיות לאינפלציה בשוק וזאת אולי משום סחירות נמוכה ותנודתיות גבוהה של מחירי איגרות חוב צמודות מדד בימים אלו, על רקע האירועים בשווקים הפיננסיים.

החזאים המקומיים מעריכים, בממוצע, כי האינפלציה לשנה קדימה תעמוד על כ-0.5 אחוז. הם מעריכים שהאינפלציה בשנת 2008 תסתכם ב-3.6 אחוזים, ובשנת 2009 תרד ל-0.7 אחוז. כלומר, החזאים המקומיים מעריכים (בממוצע) כי האינפלציה (בהסתכלות לשנים עשר החודשים האחרונים) תרד בחצי השנה הקרובה במהירות והם צופים שבמחצית השנייה של 2009 היא תהיה מתחת לתחום היעד. בממוצע צופים החזאים המקומיים שהשינוי המצטבר במדד המחירים לצרכן לחודשים דצמבר 2008 עד פברואר 2009 יעמוד על ירידה של 0.8 אחוז. בממוצע, החזאים המקומיים מעריכים שריבית בנק ישראל לחודש ינואר תרד ב-0.6 נקודת האחוז, ושבסוף שנת 2009 תעמוד ריבית בנק ישראל על כ-1.9 אחוזים.

שוק המק"מ ושוק איגרות החוב

התשואה לפדיון על אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד ל-5 שנים ירדה בחודש דצמבר לרמה ממוצעת של 3.3 אחוזים, לעומת ממוצע של 3.8 אחוזים בחודש נובמבר. התשואה על אגרות חוב ממשלתיות לא צמודות לטווח של 5 שנים ירדה בחודש דצמבר לרמה ממוצעת של 4.1 אחוזים, לעומת 5.1 אחוזים בנובמבר. תשואת המק"מ לשנה ירדה מרמה ממוצעת של 3 אחוזים בחודש נובמבר לרמה ממוצעת של כ-2.2 אחוזים בדצמבר.

פער ריביות ותשואות בין הארץ לחו"ל

לפני החלטת ריבית זו, ריבית בנק ישראל גבוהה ב-2.25 עד 2.50 נקודת האחוז מריבית הפד וזהה לריבית הבנק המרכזי באירופה. המרווח בין התשואות השקליות הלא צמודות ל-10 שנים ובין אג"ח ארה"ב ל-10 שנים נשאר יחסית יציב בחודש האחרון.

ריבית בנק ישראל בניכוי הציפיות לאינפלציה (ריבית ריאלית צפויה)

ריבית בנק ישראל בניכוי הציפיות לאינפלציה הנגזרות משוק ההון (הריבית הריאלית הצפויה) לשנה קדימה עומדת בממוצע בחודש דצמבר על כ-3.5 אחוזים, עלייה של כ-0.1 נקודת האחוז לעומת חודש נובמבר.

המודלים האקונומטרים¹

תרחישים שונים נבחנו באמצעות המודלים האקונומטרים של בנק ישראל, תחת הנחות של התמננות בסחר העולמי, ירידת מחירי הסחורות בעולם ריביות נמוכות בעולם – כאשר ריביות הפד והבנק המרכזי באירופה עולות בהדרגה החל מהמחצית השנייה של 2009. על פי התרחיש הבסיסי במודל הרבעוני (DSGE),² הנותן משקל רב לציפיות לעתיד ומשתמש בכלל תגובה של בנק ישראל הנאמד על פי נתונים היסטוריים והמאופייין בהחלקת תוואי הריבית, שער החליפין בשנת 2009 נע בין 3.75 ל-3.85 ₪ לדולר, נגזרת ירידה הדרגתית בריבית בנק ישראל לרמה של 0.8 אחוז ברביע האחרון של 2009 -- והאינפלציה בארבעת הרביעים האחרונים חוזרת לתחום היעד ברביע השני של 2009 ומתקבל שיעור אינפלציה של מינוס 0.1 אחוז לשנת 2009. במסגרת מודל רבעוני אחר, בתרחיש בו שער חליפין עולה מרמה של 3.85 ₪ לדולר ברביע הראשון של 2009 ל-3.98 ₪ לדולר ברביע האחרון של 2009, ובו נקבעת (חיצונית למודל) ריבית בנק ישראל כך שהיא יורדת עד ל-0.8 אחוז בסוף שנת 2009 -- האינפלציה בשנת 2009 מתכנסת לתחום היעד ברביע הראשון של 2009 ומסתכמת במינוס 0.4 אחוז לשנת 2009 כולה.

4. ההתפתחויות בשוק המט"ח ושוק המניות

שוק מט"ח

בין המועד להחלטת הריבית לחודש דצמבר (ה-25 בנובמבר) עד להחלטת ריבית זו השקל התחזק מול הדולר בכ-3.1 אחוזים: מרמה של כ-3.97 ₪ לדולר ב-25 בנובמבר לרמה של כ-3.85 ₪ לדולר ב-29 בדצמבר. בתקופה זו נחלש השקל מול האירו בכ-7.9 אחוזים-- שער של 5.09 ₪ לאירו ב-25 בנובמבר ושער של 5.50 ₪ לאירו ב-29 בדצמבר.

בהסתכלות על שער החליפין הנומינלי האפקטיבי, המחושב כממוצע של שער החליפין של השקל מול 24 מטבעות (המייצגים 33 מדינות), על פי משקולות הסחר של ישראל עם מדינות אלו, נרשם בין ה-25 בנובמבר וה-29 בדצמבר פיחות בערך השקל של כ-1.7 אחוזים.³

שוק המניות

¹ בנק ישראל מפעיל מודלים אקונומטריים המשמשים לבחינת תרחישים שונים. משום אופיים של תרחישים אלו, בין היתר על רקע העובדה שתוצאותיהם מותנות באופן טבעי במספר הנחות לגבי משתנים רלבנטיים, יש לראות בתרחישים אלו כתשומה אחת לדיון מתוך מכלול התשומות.

² Dynamic Stochastic General Equilibrium model

³ משקל הדולר בשער החליפין האפקטיבי הוא כ-24 אחוזים ומשקל האירו כ-35 אחוזים.

מדד ת"א 25 ירד מה-25 בנובמבר ועד ה-29 בדצמבר בכ-3.5 אחוזים. בהסתכלות על אותה תקופה שמר מדד הדאו ג'ונס על יציבות.

5. הסיכון הפיננסי של ישראל, פרמיית הסיכון

פרמיית הסיכון של ישראל, כפי שהיא נמדדת ע"י מרווח ה-CDS ל-5 שנים ירדה החודש מרמה של 200 נקודות בסיס ב-24 בנובמבר לרמה של 160 נקודות בסיס ב-29 בדצמבר. מרווח ה-CDS של מרבית המדינות המתעוררות ירד החודש.

6. ההתפתחויות בכלכלה העולמית (פירוט בנספח)

בחודש דצמבר גברו ההערכות כי ההאטה בעולם מחריפה. על פי ההערכה האחרונה של קרן המטבע, התוצר של המשקים המפותחים העיקריים צפוי להתכווץ בשנת 2009 ברבע אחוז. כמו כן, קרן המטבע הודיעה שסביר שבחודש ינואר יעודכנו תחזיותיה לגבי הצמיחה העולמית כלפי מטה.

ב-9 בדצמבר פרסם הבנק העולמי את התחזית הכלכלית המעודכנת של הארגון לפיה הצמיחה העולמית תסתכם ב-2.5 אחוזים בשנת 2008 וב-0.9 אחוז בשנת 2009. הבנק העולמי צופה כי בשנת 2009 יתכווץ נפח הסחר העולמי ב-2.1 אחוזים.

בחודש דצמבר, בנקים מרכזיים רבים בעולם הורידו את הריבית באופן חד בכדי לתמוך בצמיחה ועל רקע הירידה בסביבת האינפלציה: ב-16 בדצמבר הפד הוריד את הריבית בארצות הברית מ-1 אחוז לרמה של בין 0 ל-0.25 אחוז. ב-4 בדצמבר הודיע הבנק המרכזי באירופה על הורדת ריבית ב-75 נקודות בסיס לרמה של 2.50 אחוזים. הבנק המרכזי באנגליה הוריד ב-4 בדצמבר את הריבית מ-3 אחוזים לרמה של 2 אחוזים, וב-19 בדצמבר הוריד הבנק המרכזי של יפן את הריבית ב-0.2 נקודת האחוז ל-0.1 אחוז. גם בנקים מרכזיים נוספים הורידו ריביות.

ב. הדיון בפורום המצומצם - החלטת הריבית לחודש ינואר 2009

כל חברי הנהלה המשתתפים בדיון העריכו שרצוי להפחית את הריבית בשיעור משמעותי לאור החרפת ההאטה במשק. בדיון צוין כי סביר שברביע האחרון של 2008 תירשם צמיחה קרובה לאפס. המשתתפים ציינו שהורדת הריבית במינון גבוה מתאפשרת בהינתן שהאינפלציה נמצאת במגמת ירידה מהירה, לאור הירידות במחירי האנרגיה והמזון וההאטה הכלכלית בעולם ובישראל. הודגש כי החזאים המקומיים מעריכים (בממוצע) כי האינפלציה במחצית השנייה של 2009 (בהסתכלות לשנים עשר חודשים אחורה) תסתכם אף מתחת ליעד האינפלציה.

חמישה חברי הנהלה המשתתפים בדיון ממליצים לנגיד לגבי גובה ריבית בנק ישראל הרצויה למשק. בדיון לגבי החלטת הריבית לחודש דצמבר, שלושה חברי הנהלה המליצו

לנגיד להוריד את הריבית בנקודת האחוז ושני חברי הנהלה המליצו לנגיד להפחית את הריבית ב-0.75 נקודת האחוז.

שלושת חברי הנהלה שתמכו בהורדת הריבית בנקודת האחוז סברו שהורדת ריבית במינון הגבוה יותר תגביר את האפקטיביות של המדיניות הננקטת בתמיכה בצמיחה וכי הסיכונים הנובעים מהורדת ריבית בנקודת האחוז אינם רבים. זאת, בין היתר, בהינתן הצפי לעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים של המשק גם ב-2009 ולהמשך זרם ההשקעות הישירות מחו"ל לישראל. עוד צוין שירדה התמסורת בין הפיחות בערך השקל לאינפלציה לאור ההאטה בקצב הצמיחה, שמקורה בהתמתנות הביקושים, ולאור המעבר בשוק הדיור לחוזי שכירות שקליים.

שני חברי הנהלה שהמליצו להפחית את הריבית ב-0.75 נקודת האחוז הדגישו כי להערכתם לא רצוי להוריד את הריבית מעבר לכך, מאחר שקיימת חשיבות להדרגתיות בהורדת הריבית והפחתת ריבית ב-0.75 נקודת האחוז הינה צעד מאוד משמעותי. בנוסף, אחד המנהלים ציין כי הורדה של הריבית בשיעור גבוה יותר עלולה להביא לשינויים מהירים בשער החליפין באופן שאינו רצוי למשק ועלול לפגוע באמינות המדיניות המוניטרית.

המשתתפים בדיון הדגישו שההשפעה המלאה של הורדת הריבית תתממש במידה והפחתת הריבית תוריד במקביל את עלות האשראי במשק, וזאת על רקע המרווח שעלה בין ריבית בנק ישראל לריבית על האשראי הבנקאי החדש לחברות ולמשקי בית. זאת בנוסף לצמצום הניכר ביכולת החברות לגייס אשראי ממקורות שמחוץ למערכת הבנקאית.

כמו כן ציינו המשתתפים כי הירידה בלחצים האינפלציוניים בעולם והמשבר הכלכלי העולמי, הביאו לכך שהבנקים המרכזיים העיקריים בעולם הורידו את הריבית בחודש דצמבר בשיעורים חדים – התפתחות התומכת בהורדת הריבית משמעותית גם בישראל.

בהינתן ההערכות שהורדת הריבית עקבית עם הירידה המהירה הצפויה באינפלציה, ומתוך מטרה לתמוך בפעילות הריאלית במשק, החליט הנגיד להוריד את הריבית לחודש ינואר ב-0.75 נקודת האחוז, לרמה של 1.75 אחוזים.

בנק ישראל הדגיש את המרכיבים הבאים התומכים בהורדת הריבית לחודש ינואר :

- ההשפעה הניכרת של המשבר העולמי על הפעילות במשק הישראלי.
- הערכת בנק ישראל כי האינפלציה נמצאת בתהליך ירידה מהיר.

- בחודש האחרון בנקים מרכזיים מובילים בעולם הורידו את הריבית בשיעורים משמעותיים, וזאת לאור ההאטה בפעילות העולמית והירידה בעולם של האינפלציה בפועל והציפיות לאינפלציה.

- האירועים הביטחוניים בימים האחרונים משפיעים בכיוונים מנוגדים מבחינת מדיניות הריבית. מחד, העלייה באי הוודאות הגיאופוליטית על משק, ומאידך יש בהם כדי לפגוע בפעילות הריאלית בטווח הקצר.

צוין שבנק ישראל ימשיך לעקוב מקרוב אחרי ההתפתחויות במשק ובעולם, ולפעול מתוך מטרה לתמוך בעידוד התעסוקה והצמיחה וביציבות המערכת הפיננסית, ולהשיג את יעד יציבות המחירים.

ההחלטה התקבלה ופורסמה לציבור ב-29 בדצמבר 2008.

בפורום המצומצם השתתפו:

פרופ' סטנלי פישר – נגיד הבנק
פרופ' צבי אקשטיין – משנה לנגיד הבנק
ד"ר קרנית פלוג – מנהלת חטיבת המחקר
ד"ר עקיבא אופנבך – חבר הנהלה ומנהל האגף המוניטרי/פיננסי בחטיבת המחקר
מר בארי טאף – מנהל חטיבת השווקים
מר בלפור עוזר – חבר הנהלה
ד"ר אוהד בר-אפרת – יועץ לנגיד וממונה על האגף להפצת מידע ולקשרים בין-לאומיים
מר אדי אזולאי – ראש המטה לנגיד
ד"ר יוסי סעדון – דובר הבנק

נספח : פירוט ההתפתחויות העיקריות בכלכלה העולמית

ארה"ב

הנתונים הריאליים האחרונים על כלכלת ארה"ב מצביעים על חולשה ניכרת. התוצר התכווץ ברביע השלישי של 2008 בחצי אחוז (במונחים שנתיים). מדובר בהמשך ירידה משמעותית ונרחבת בפעילות הכלכלית.

בחודש נובמבר עלה שיעור האבטלה בארצות הברית ל-6.7 אחוזים (בניכוי עונתיות), לעומת 6.5 אחוזים באוקטובר. על פי נתוני התעסוקה שפורסמו, ירד מספר המועסקים בחודש נובמבר בכ-530 אלף עובדים, ונתוני התעסוקה לחודשים הקודמים עודכנו בחדות כלפי מטה.

על פי נתוני איגוד בנקאי המשכנתאות בארצות הברית (MBA), שיעור המשכנתאות שנמצאות בפיגור תשלומים או שכבר החלו נגדן תהליכי עיקול הגיע לכ-10 אחוזים מכלל המשכנתאות. על פי הערכות הפד, שווי המשכנתא של עד כ-20 אחוזים מהלווים עולה כעת על שווי בתייהם.

במקביל, האינפלציה נמצאת בירידה, על רקע ההאטה בכלכלה וירידת מחירי הסחורות והנפט. מדד המחירים לצרכן עלה באחוז אחד בשנים עשר החודשים האחרונים.

בישיבתו האחרונה, ב-16 בדצמבר, הפחית הפד את הריבית מרמה של אחוז אחד לטווח שבין 0 ל-0.25 אחוז, והודיע כי צפוי שהסביבה הכלכלית החלשה תוביל לכך שריבית הפד תישאר ברמות נמוכות למשך זמן מה.

אירופה

הכלכלה האירופית התכווצה ברביע השלישי של השנה ב-0.2 אחוז (במונחים רבעוניים). הבנק המרכזי האירופאי מעריך כי התכווצות הכלכלה החרیפה ברביע האחרון של 2008. תחזיות הצמיחה באירופה עודכנו כלפי מטה, ועל פי תחזית יורוסטאט לשנת 2009 צפויה צמיחה באירופה בין מינוס אחוז לאפס, ולשנת 2010 בין מחצית האחוז לאחוז וחצי. הבנק המרכזי האירופאי מציין כי רמת אי הוודאות הגבוהה מאפיינת את הסביבה הכלכלית, כאשר הסיכונים הם להשפעה שלילית חריפה של הזעזועים בשווקים הפיננסיים על הכלכלה הריאלית.

האינפלציה בגוש האירו נמצאת במגמת התמתנות, וב-4 בדצמבר הודיע הבנק המרכזי האירופאי על הפחתת ריבית של 0.75 נקודות בסיס לרמה של 2.5 אחוזים.

יפן

ב-22 בדצמבר 2008, נגיד הבנק המרכזי של יפן הדגיש בהרצאתו שסקר החברות ביפן (מחודש דצמבר) מבטא את המצב החמור בכלכלת יפן ושסביר שהמצב ימשיך להחריף בטווח הקצר. הביקוש המקומי ביפן צפוי להיחלש עוד, וזאת בעקבות הירידה ברווחי החברות, הירידה ביכולת המימון של חברות, הירידה בהכנסות משקי הבית והעלייה

באבטלה. כמו כן, הירידה בביקושים העולמיים ליצוא היפני והתחזקות היין פוגעים בצמיחת הכלכלה היפנית.

ב-19 בדצמבר 2008 הודיע הבנק המרכזי ביפן על הורדת ריבית של 20 נקודות בסיס לרמה של 0.1 אחוז, וכן על מספר צעדים להקל על מימון אשראי לחברות ולהגביר את הנזילות בשווקים הפיננסיים.

שווקים מתעוררים

בדומה למדינות המפותחות, גם בשווקים המתעוררים נרשמת האטה חריפה וירידה באינפלציה.

כלכלת רוסיה סובלת מנזקן המשולב של המלחמה בגרוזיה, ירידת מחירי הנפט, יציאת משקיעים זרים, וחובות קצרים גדולים של המגזר הפרטי במטבע חוץ. עקב כך, פוחת המטבע ויתרות מטבע חוץ ירדו בכ-25 אחוזים. גם מדינות במזרח אירופה, כמו אוקראינה, הונגריה ופולין פגיעות למשבר הכלכלי.

בסין פורסם בחודש דצמבר כי נרשמה ירידה חדה במדד מנהלי הרכש, ירידות במחירי הבתים ובפעילות הבנייה, ירידות במכירות הרכב – נרשמה האטה בהתרחבות התפוקה התעשייתית ועלייה באבטלה. היחלשות הכלכלה הסינית מהווה בשורה רעה במיוחד גם למדינות אחרות באסיה שלהן יצוא המכוון לסין.